

3. Иванов, Д.А. Образовательная или развивающая среда/ Д.И. Зеер // Биб-ка журнала «Директор школы». – 2007. - №6.-С.48-49.
4. Кулюткин, Ю. Образовательная среда и развитие личности / Ю. Кулюткин, С. Тарасов // Новые знания. – 2001. – № 1
5. Нефёдова М.С. Психологические условия школьной образовательной среды / М.С.Нефёдова // Психолого-педагогическое сопровождение образовательного процесса: теория и практика. Региональный сборник научных трудов. 3 выпуск: <http://www.egpu.ru/lib/elib/Data/Content/128253450068125000/Default.aspx>
6. Психологическая безопасность личности. Социальная активность и самоопределение: <http://www.mypishem.ru/proza/publicistika/psihologicheskaja-bezopasnost-lichnosti-socialnaja-aktivnost-i-samopredelenie.html>
7. Панова А.Н. «Образовательная среда как одно из условий развития личности» // www.t21.rgups.ru/archive/doc2011/11/12.doc
8. Савенков, А. Школьный психолог / А. Савенков. –2008. – № 19.
9. Слободчиков В.И. Образовательная среда / В.И. Слободчиков.- М.,1997.- С.181, 190.
10. Словарь социологических терминов: http://mirslovari.com/content_soc/SREDA-2660.html
11. Тарарук М.А. Влияние среды на развитие личности подростка / М.А.Тарарук: <http://xreferat.ru/77/5368-1-vliyanie-sredy-na-razvitie-lichnosti-podrostka.html>.
12. Тарасов С.В. Школьник в современной образовательной среде / С.В.Тарасов. –СПб.: «Образование-культура», 2000.- С.72.
13. Ясвин В.А. Образовательная среда от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

Summary

The article is devoted to the problems of design and simulation of the educational environment for students of adolescence with signs of intellectual giftedness. The main structural components of the educational environment, its general characteristics and specific features which must be considered while working with gifted children are shown. Also the age characteristics of adolescence in the context of building an educational environment are described and analyzed in the article and the principles of its design are also analyzed in details.

Keywords: intellectual giftedness, adolescence, development, educational environment, developing environment, principles of the educational environment, the psychological safety, social relationships.

УДК 159.929

Никоненко Ю. В.

СТАНОВЛЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ

Анотація

Стаття присвячена аналізу проблеми становлення творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників під час навчання у вузі та презентації результатів емпіричного дослідження з заявленої теми.

Ключові слова: становлення, творчість, соціальний працівник, освіта.

Аннотация

Статья посвящена анализу проблем становления творческого потенциала будущих социальных работников в процессе вузовского обучения и презентации результатов эмпирического исследования по данной теме.

Ключевые слова: становление, творчество, социальный работник, образование.

Актуальність теми. Професія соціального працівника справедливо вважається однією з найбільш відповідальних і перспективних у світовій та вітчизняній практиці. Сфера соціальної роботи пов'язана з тією обставиною, що фахівці даного профілю мають справу з різними групами клієнтів, виконують багаточисленні суспільні функції та вирішують різноманітні соціальні завдання. Завдяки навчанню у ВНЗ молодь прилучається до життя суспільства, соціалізується і інтегрується у соціальну систему. Отримання відповідної професії, зайняття соціальної позиції у структурі тієї чи іншої організації, як правило, відкриває для молодих людей шлях професійної кар'єри, просування по сходинках посадової ієрархії. Проблемі творчого потенціалу особистості у сучасні психологічній науці присвячена велика низка праць, наукових довершень, як закордонних так і вітчизняних. Наразі українському суспільству потрібен фахівець-професіонал, громадянин і просто особистість, яка має загострене моральне почуття, яка швидко приймає рішення у стрімко зміненому світі й творчо реалізує поставлені перед нею професійні задачі.

Тому, наша стаття спрямована на **предмет** даного теоретико-практичного дослідження особливостей становлення творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників під час навчання у ВНЗ

Аспекти, в яких тема розроблена. У своїх дослідженнях С. Белічева, О. Безпалько, В. Бочарова, М. Галігузова, С. Григорьев, Л. Гусякова, В. Жуков, А. Капська, Н. Клушина, П. Павленок, А. Панов, В. Сластьонін, Л. Топчий, О. Тюптя, М. Фірсов, О. Холостова, Б. Шапіро, В. Шахрай, Ю. Швалб, Н. Шмельова, Н. Щукіна, В. Ярьська та ін. відобразили теоретичні та практичні аспекти соціальної роботи, специфіку професійної підготовки спеціалістів. Професійних соціальних працівників в Україні зовсім небагато. В основному їхні функції виконують так звані волонтери, які за покликанням займаються даною діяльністю. І. Зверева, Л. Коваль, С. Хлебик зазначають, що соціально-професійна діяльність соціального працівника – це вид професійної або волонтерської діяльності, спрямований на створення умов у соціумі для духовного розвитку людини або групи людей, гуманізації їх відносин, надання людині психологічної, моральної, фізичної, медичної та інших видів допомоги з метою гармонізації її життя.

Поняття «творчий потенціал» у соціально-педагогічних дослідженнях активно стало вживатися в 90-х роках минулого століття. Аналіз дослідження проблеми дозволяє стверджувати, що залежно від точки зору авторів на сутність цього поняття розглядаються різні структурні елементи означеного феномену. Творчий потенціал ототожнюється з творчими здібностями у працях Д. Богоявленської, А. Брушлінського, І. Волкова, В. Дружиніна, А. Матюшкіна,

В. Моляко, Я. Пономарьов, та ін.. А вчені С. Глухова, Г. Глотова, В. Коротова, А. Матюшкін, В. Моляко, Г. Саламатова, В. Серіков розглядають потенціал творчості, як інтегративну властивість особистості. У працях Б. Ананьєва, В. Асєєва, Є. Варламова, А. Матюшкіна, М. Муканова, Я. Пономарьова, С. Рубінштейна, С. Степанова, Р. Ткача, Д. Узнадзе та інших висвітлено, що творчий потенціал є рушійною силою і джерелом розвитку особистості. Дослідження умов і закономірностей активізації творчого потенціалу суб'єктів діяльності здійснюють І. Кучерявий, О. Клепиков. Та не дивлячись на інтерпретацію і наукове обґрунтування структурного співвідношення понять та положення творчого потенціалу у структурі особистості, вчені однак в одному, що творчий потенціал однозначного розвивати необхідно й бажано системно й цілеспрямовано.

Такий системний, цілеспрямований, професійно-зорієнтований підхід, щодо розвитку творчого потенціалу особистості забезпечується у ВНЗ. Особливості професійного становлення студента, розкрито у роботах К. Абульханова-Славської, О. Бондарчук, М. Боришевського, А. Брушлинського, О. Киричука, Є. Климова, Г. Костюка, П. Лушина, С. Максименка, Г. Радчук, В. Семиченко, Т. Тарасової. Студентство являє собою окрему соціальну групу, специфіку якої визначає спільний для її представників вид діяльності – навчання з метою набуття спеціальних знань та умінь в галузі обраної професії, навичок самостійної творчої діяльності. Згідно з Законом України «Про вищу освіту», студентство є особливою соціальною групою молоді, що складається з тих, хто навчається у вищих навчальних закладах, готуючись стати спеціалістами високої кваліфікації.

Таким чином, увага щодо навчання у ВНЗ, соціальна значущість професійної діяльності соціального працівника, підвищення його впливу на розвиток самосвідомості конкретної особистості, суспільства, людства, викликає необхідність аналізу творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників під час навчання у ВНЗ, що і являє собою **метою** даної статті.

Актуальність дослідження та мета зумовили постановку основних **завдань** статті: з'ясувати значення студентського віку та здобуття професійної освіти соціальними працівниками; емпірично дослідити й проаналізувати особливості становлення творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників на базі студентів спеціальності «Соціальна робота» Білоцерківського інституту економіки та управління ВНЗ ВМУРол «Україна».

Результати дослідження та їх обговорення. Студентський період є етапним, зазначає Б. Ананьєв, періодом у житті людини [1, с. 107-112]. Вже сам вихід зі сфери дитинства і ранньої юності – перехід від загальнообов'язкової середньої до вищої освіти – пов'язаний з її важливим самостійним вибором, що значною мірою визначає подальше життя. У системі вищої освіти, у новому соціальному середовищі – студентському колективі – відбувається зміна умов існування особистості, взаємин людини і світу, системи чинників її соціалізації, що зумовлюють у подальшому житті входження молоді людини до

професійного середовища, визначають вибір власного місця і ролі у суспільному житті, ефективність її функціонування як спеціаліста в обраній галузі, члена певних соціальних груп, громадянина своєї країни. Тому дослідження творчого потенціалу у студентської молоді є вкрай важливим. Вони мають, у кінцевому підсумку, не лише наукове, але й суспільно-політичне значення. При цьому повсякденна активність студентів, загалом будучи пов'язаною з відповідним вищим навчальним закладом, як правило, не обмежується рамками навчального процесу. В. Семиченко підкреслює, що освітній процес у ВНЗ – це відносно самостійна, організована за власними законами система, яка несе в собі складноопосередковані елементи та зв'язки структури професійної діяльності. Водночас актуальність навчальних подій обумовлює їх провідний вплив на діяльність і особистісний розвиток студентів, сприяє більшому підпорядкуванню логіці поточного життя, ніж професійній перспективі. Саме тому студентів необхідно постійно включати у виконання колективних професійно-спрямованих завдань [4].

Науковці Б. Ананьєв, М. Бобнєва, І. Зимня, Г. Радчук підкреслюють, що студентський вік є важливим періодом у житті людини, зокрема з огляду на активізацію й становлення творчого потенціалу особистості. Творчість як здатність до створення чогось нового, незапрограмованого і непередбачуваного можливо розвивати в умовах проектного, знаково-контекстного або активного соціально-психологічного навчання. Однак у більшості таких навчальних технологій не береться до уваги цінність результату творчого акту студента і його об'єктивна новизна. Головне, щоб результат був новим і значущим для самого творця. Так само знаходження самостійного, оригінального виходу навіть зі стандартної соціальної ситуації, з цієї точки зору вважається творчим актом, а його виконавця оцінюють як творчу особистість.

Згідно з іншим розумінням природи творчості, не кожна особистість, яка створила, здійснила щось нове для себе, варто вважати творчою особистістю. З цієї точки зору, потрібно брати до уваги об'єктивну цінність одержаного результату. Він повинен бути загальнозначущим, хоча його масштаб може бути різним. Важливою рисою творчої особистості є сильна й стійка потреба у творчості. Вона не може без неї жити, бачить у ній головну мету і основний зміст свого життя. Сама ж творчість ґрунтується на діяльності і творчій фантазії, яка є синтезом уяви та емпатії [2].

Складні нові завдання виникають перед студентом з першого курсу й вимагають наявності в нього навичок самостійної роботи з навчальною та науковою літературою, умінь самостійного розподілу свого часу між навчанням, побутом і відпочинком, а в багатьох випадках ще й підробітками. Очевидно, що такі обставини спонукають розвиток у студента вмій чіткої організації процесу навчання. Зазначені зміни у розвитку психологічних функцій важливо враховувати при організації самостійної роботи студентів, яка має бути спрямована перш за все на осмислення навчальної інформації, а не на її запам'ятовування [3].

Творчий потенціал – це професійно-психологічні можливості особистості. Він виявляється в рівні розвитку інтелекту, професіоналізму і соціально-професійної спрямованості. Творчий потенціал є інтегративним показником професійних можливостей фахівця і в даний час є однією з затребуваних професійно важливих якостей [2]. Розглядаючи творчий потенціал, як такий, що розкриває сукупність умінь, визначальну оригінальність і продуктивність професійної діяльності соціального працівника; визначений об'єм навичок для рішення творчих завдань; комбінацію особових якостей і властивостей; вектор саморозвитку в професійній діяльності; здатність формувати складні види взаємодії з тими, хто потребує соціальної допомоги ми підібрали наступний діагностичний інструментарій.

Емпірично дослідження творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників, що навчаються в Білоцерківському інституті економіки та управління ВНЗ ВМУРОЛ «Україна» за спеціальністю «Соціальна робота», ми проводили за методиками: «Діагностика творчого потенціалу особистості», яка розкриває рівні виразності (високий, середній, низький) творчого потенціалу особистості; та методикою В. Ф. Ряховського «Діагностика рівня сформованості та проявів комунікативної компетентності особистості» дозволить виявити за допомогою класифікатора рівні комунікативної компетентності респондентів. Вибір даних методик визначався оцінкою запитань, які розкривають особливості творчого потенціалу особистості, його основні риси, а також зручністю використання інтерпретації для великої вибірки респондентів. Респондентами емпіричного дослідження творчого потенціалу стали студенти другого, третього, четвертого і п'ятого курсів стаціонарної форми навчання (студенти першого курсу такої форми навчання і відповідно вікової категорії були відсутніми) соціально-правового факультету, кафедри «Соціальна робота», які здобувають кваліфікацію спеціаліста з соціальної роботи у кількості 50 осіб, серед яких 8 осіб юнаки та 42 особи юнки віком від 18 до 22 років.

Методика «Діагностика творчого потенціалу особистості», складається з 16 запитань, де 1, 6, 7 визначають межі власної допитливості; 3, 4, 5 – віру в себе; 8 і 14 – сталість; 19 – амбіційність; 10 зорову пам'ять; 11, 12 – слухову пам'ять; 13 – прагнення бути незалежним; 15, 16 – здатність абстрагуватися, 17– ступінь зосередженості, що дає можливість досить повно розглянути аспекти творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників. Будемо вважати, що вищим рівнем сформованості творчого потенціалу особистості досягають респонденти, набравши більше 46 балів, тоді середній – 22-45 балів і низький рівень – 21 і менше балів. Рівні виразності творчого потенціалу наочно представлені на рисунку 1.

Найвищий рівень виразності творчого потенціалу відмічається серед респондентів 4 та 5 курсів (50%). Це можна пояснити вже сформованими професійними знаннями, уміння та навичками, усвідомленою мотивацією до навчання та розвитком творчих здібностей.

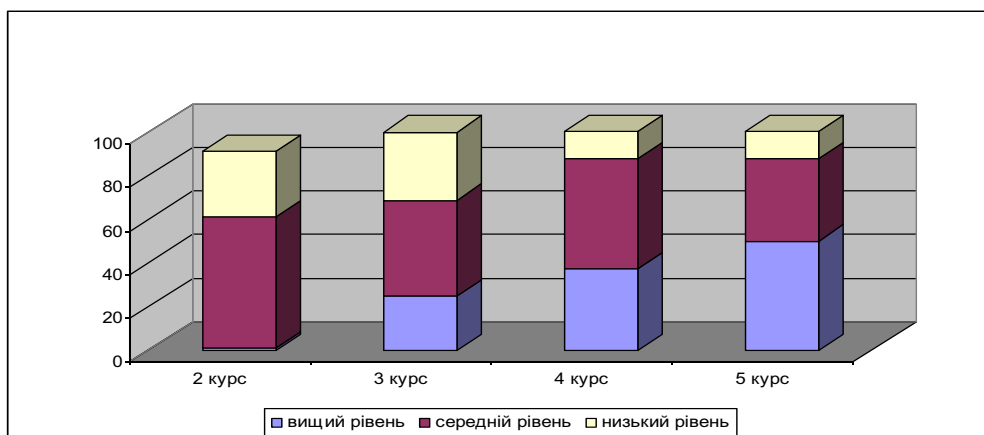

Рис. 1. Рівні виразності творчого потенціалу серед респондентів

Стосовно третього курсу можна сказати, що їхній показник (37,5%) є також високим, але, на нашу думку, студенти ще не до кінця відчували, усвідомили та пізнали свої можливості, побудували власні плани щодо свого майбутнього. За їхніми словами, у них є час для власного вдосконалення та формування професійних навичок. Другий курс респондентів, за результатами опитування показали лише 1% найвищого рівню виразності творчого потенціалу. Студенти другого курсу ще мають в своїй основі базу шкільних та загальноінститутських предметів, а не профільних, тому до кінця відчуті та зрозуміти свій професійний напрямок вони не можуть.

Середній рівень виразності творчого потенціалу нами характеризується як нормативний показник серед усіх студентських груп. Самий низький рівень виразності відмічений у респондентів 4 та 5 курсів (12,5%). У певних студентів є невпевненість у своїх силах, недооцінка можливостей та небажання щось змінювати у своєму житті.

Методика «Діагностика творчого потенціалу особистості» дає можливість трактувати досліджуваний творчий потенціал за певними характеристиками (табл. 1). З представленої таблиці ми бачимо, що: найвищий показник серед респондентів (48%) відноситься до запитань, що стосуються віри в себе. На наш

Таблиця 1

Характеристики складових творчого потенціалу

№	Трактування запитань	Групи респондентів								%
		2 курс		3 курс		4 курс		5 курс		
		ч.	ж.	ч.	ж.	ч.	ж.	ч.	ж.	
1	Межі допитливості	-	1	-	2	-	4	-	-	14
2	Віра в себе	1	4	2	6	2	4	1	4	48
3	Сталість	-	-	-	1	1	-	-	-	4
4	Зорова пам'ять	2	2		1	-	-	-	-	10
5	Слухова пам'ять	-	-	-	-	-	-	-	-	0
6	Прагнення до незалежності	2	-	2	2	2	4	2	2	32
7	Здатність абстрагуватися	-	-	1	-	-	-	-	-	2
8	Ступінь зосередженості	-	2	1	2	-	-	2	-	14

погляд, віра в себе належить до внутрішнього світу людини, вона значима для її існування і впливає на всю організацію особистості – думки, почуття, цінності та установки. Не можна примусити повірити в себе, потрібен досвід в практичній діяльності, для того, щоб впевнитися, що особистість щось може. У цього числа респондентів спостерігається позитивне сприйняття себе як майбутнього фахівця.

До проблем, які найбільш турбують молодь, респонденти віднесли прагнення бути незалежним. Його показник складає 32%. Свобода вибору, свобода від впливу батьків, самостійність, проблеми пошуку себе, відповідальність, почуття дорослості, фінансова незалежність – це та основа життєдіяльності, до якої завжди прагнуть молоді люди. Відносна невелика кількість (14%) молодих людей обрала варіанти відповідей, що виступає базовою інтелектуальною якістю, яка допомагає активно реагувати на нову інформацію. Ми вважаємо, що даний показник є дуже низьким для студентської молоді нашого закладу, припускаємо, що нині не є актуальним прагнення дошукуватися до чогось нового, бажання дізнаватися адже основна кількість молодих людей прагне приймати все в готовому вигляді, наприклад, скачування рефератів з Інтернету, замість самостійної роботи над ними, написання курсових, дипломних робіт тощо. Це розповсюджене явище в студентському середовищі і наш заклад не є винятком. На момент опитування тільки 10% респондентів («візуали») звернули увагу на особливості зорової пам'яті, яка лежить в основі одного із каналів репрезентативної системи особистості. Люди, які сприймають оточуючий світ через зоровий канал, образи, вважаються добрими спостерігачами. Відстань для таких людей має значення, тому що вони повинні бачити людину перед собою. Під час бесіди так звані візуали чітко тримають контакт «очі в очі», що для майбутнього соціального працівника, з нашої точки зору, є одним із найважливіших показників встановлення довіри між клієнтом і фахівцем. Ми припускаємо, що респонденти, які не звернули увагу на це запитання, ймовірно мають труднощі у встановленні зорового контакту з людьми, тому це буде для нашого закладу задачею яка варта якнайшвидшого вирішення. Відповідь респондентів щодо наявності у них зосередженості (14%) говорить про те, що дехто з них, розуміє, що це властивість уваги. Якщо нервова система сильна, то додаткові подразники не заважають сконцентруватися на завданні і виконати його добросовісно. Працюючи в соціальній сфері, фахівцю потрібно тренувати свою зосередженість уваги. Це має суттєве значення для того, щоб вміло надавати допомогу людині, яка її потребує.

Підсумовуючи роботу, зазначимо, що аналіз результатів опитування за методикою «Діагностика творчого потенціалу особистості» дозволяє дійти таких висновків: 1) наявні можливості щодо формування творчого потенціалу у майбутніх соціальних працівників використовуються не в повному обсязі; 2) у переважній більшості респондентів, котрі заклопотані повсякденними проблемами й негараздами нашого суспільства, спостерігається середній рівень

сформованості творчого потенціалу. Як ми припускаємо, він реалізується епізодично й непослідовно; 3) міра власної допитливості респондентів бажає бути кращою. Відсутність допитливості призводить до падіння інтересу, пізнання взагалі, від цього знижується рівень самоосвітньої діяльності. Основними критеріями допитливості виступають запитання, які задають студенти під час лекцій, семінарських занять, що свідчать про їхній пізнавальний діапазон, а також вміння обговорювати ці проблеми. На нашу думку, спостерігається низький рівень пізнавальних установок серед студентської молоді нашого навчального закладу.

Комунікативний потенціал, на наш погляд, виступає провідним фактором в роботі соціального працівника. Його характеризують такі якості як: тактовність, вміння слухати, здібність підтримувати іншу особистість (клієнта), уміння контактувати з людьми, «будувати» діалог, можливість стимулювати в особистості (клієнтові) внутрішні резерви та ін.

Респондентам пропонувалося оцінити власний рівень комунікативної компетентності за методикою В. Ф. Ряховського (рис. 2). Інструментарій дослідження комунікативної компетентності містить 16 запитань, в інтерпретації яких маємо 7 позицій, з яких перша та друга позиції відповідають низьким показникам комунікативної компетентності, третя й четверта – середнім, а п'ята та шоста відповідно – високим, сьома – неадекватній комунікабельності, так як носить навіть болісний характер, особа наскільки балакуча, багатослівна, що втручається у справи які не мають до нею ніякого відношення.

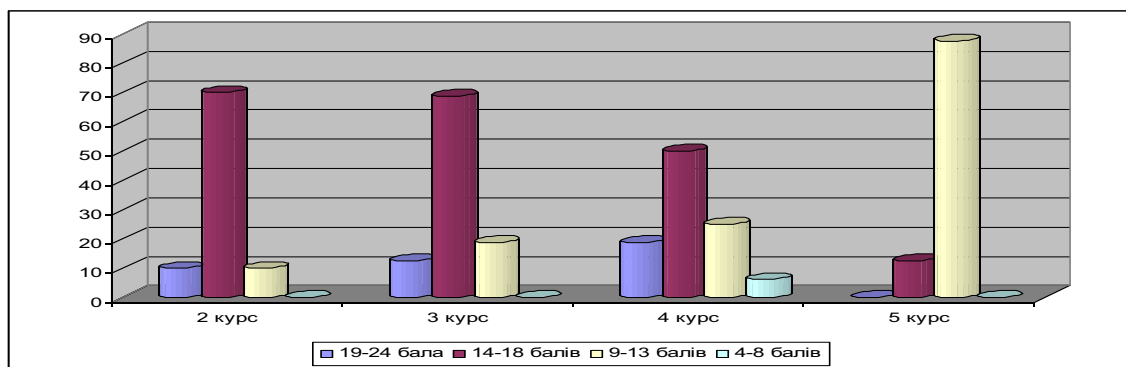

Рис. 2. Рівні виразності комунікативної компетентності

За результатами даної методики відзначимо, що перші дві позиції відсутні (ми позначили їх низьким рівнем, що характеризується замкненістю, самотністю, відсутністю друзів), відповідно респонденти не є некомунікабельними. Сьома позиція (3-0 балів) також не потрапила в поле зору дослідження респондентів, де комунікабельність носить хворобливий характер.

Отже за результатами дослідження респонденти розподілились в межах середньо-високих показників комунікативної компетентності: від 24 до 14 балів – середні показники, а в межах 13-4 – високі. Надалі розглянемо детальніше такі позиції. Позиція третя – середній рівень виразності (19-24 бали)

комунікативної компетентності (в подальшому – КК) мають респонденти 4 курсу (18,7%), позиція шоста – найвищий рівень (4-8 балів) (10%) належить респондентам другому курсу. Представлені рівні виразності КК відносяться до середнього рівня комунікації, яка характеризується товариськістю, адекватністю реагування, допитливістю, активністю в різних видах діяльності, доведенням розпочатої справи до кінця. Таким чином, можна констатувати, що рівні виразності комунікативної компетентності майбутніх соціальних працівників входять у межі адекватної норми.

Висновки та перспективи дослідження. З'ясовано, що описані особливості та протиріччя розвитку особистості молодшої людини у вищому навчальному закладі підтверджують думку про те, що студентство є особливою соціальною категорією, специфічність якої обумовлена організаційним об'єднанням їх таким суспільним осередком спрямованої соціалізації людського індивіда, яким є інститут вищої освіти.

Висвітлено результати емпіричного дослідження проблеми становлення творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників під час навчання у ВНЗ на прикладі студентів стаціонарної форми навчання, які здобувають кваліфікацію спеціаліста з соціальної роботи.

В результаті проведеного емпіричного дослідження нами виявлено рівні сформованості творчого потенціалу. Найвищий рівень якого, за методикою «Діагностика творчого потенціалу особистості», відмічається серед респондентів 5 курсу, їм властивий багатий вибір творчих можливостей та застосування їх на практиці. За результатами другої методики «Діагностика рівня сформованості та проявів комунікативної компетентності особистості» дана вибірка респондентів має найвищі середні показники, що відповідає товариськості, відкритості до нової інформації й професійного становлення їх як майбутніх соціальних працівників.

Доведено, що організація освіти студентів забезпечує позитивний ефект у становлення творчого потенціалу майбутніх соціальних працівників. Результати порівняльного аналізу даних студентів молодших і старших курсів із використанням рівневого підходу свідчать, що умови освіти, в яких студент отримує можливість протягом 4-5 років формувати професійне знання, шліфувати вміння, відточувати навички в групі однолітків супроводжується усвідомленою мотивацією до навчання та розвитком творчих здатностей.

Отримані дані не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективним у даному контексті є, на наш погляд, подальше вивчення структурних аспектів творчого потенціалу та психологічної підготовки майбутніх соціальних працівників до професійної діяльності з різними групами клієнтів.

Список використаних джерел

1. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания / Б. Г. Ананьев. – СПб. : Питер, 2002. – 288 с.
2. Кучерявий І.Т. Творчість – основа розвитку потенційних джерел особистості : Навч. посібник / І.Т.Кучерявий, О.І. Клепніков. – К. : Вища шк., 2000. – 288 с.

3. Никоненко, Ю.В. Становлення соціальних здібностей студентів з функціональними обмеженнями : монографія / Ю.В.Никоненко. – Біла Церква, Білоцерківський навчально-виробничий комплекс «Освіта», 2012. – 191 с.
4. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К. : Вища шк., 2001. – 335 с.

Summary

This article is dedicated to the analysis of the problem of becoming the to-be social worker's creative potential during their study at a university and demonstration the results of empirical study on that subject.

Keywords: formation, creation, social worker, education.

УДК 78(07): 159,923.38

Олефір В. П.

МОДЕЛЬ РОЗВИТКУ ІНДИВІДУАЛЬНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА У СФЕРІ МУЗИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація

У статті запропонована та теоретично обґрунтована модель розвитку інтегральної індивідуальності молодшого школяра, вона відображає зв'язок загально – психологічних, музичних характеристик та психолого – педагогічних методів розвивального навчання.

Ключові слова: індивідуальність, музичні здібності, розвивальне навчання.

Анотация

В статье предложена и теоретически обоснована модель развития интегральной индивидуальности младшего школьника. Модель отражает связь обще-психологических, музыкальных характеристик и психолого – педагогических методов развивающей учебы.

Ключевые слова: индивидуальность, музыкальные способности, развивающая учеба.

Постановка проблеми. Принципові положення теорії здібностей, зокрема співвідношення біологічного і соціального у структурі індивідуальності, філогенез і онтогенез, можливості й закономірності її формування й розвитку розкриваються у дослідженнях Б.Ананьєва [1], І.Беха [2], Л.Виготського [3], Г.Костюка [6], та ін.

Вченими [7] неодноразово підкреслювалася думка, що формування здібностей є керованим психолого-педагогічним процесом, що включає вплив на мотиви творчої діяльності, пізнавальні інтереси, загально навчальні вміння.

У формуванні творчих здібностей дітей зарубіжні педагоги переважно застосовували музику і рухи (Е.Жак-Далькроз), гру на музичних інструментах (К.Орф) тощо. Діяльність вітчизняних педагогів-музикантів ґрунтувалась на використанні творчого потенціалу фольклору, елементи творчості широко застосовувались у хоровому (М.Леонтович, Ф.Колесса та ін.) та хореографічному (В.Верховинець) виконавстві дітей. З-поміж них теоретичною обґрунтованістю виділяється система Д. Кірнарської [5], чия концепція